

Båltale 2006

Henrik Rasmussen

Først vil jeg gerne takke for tilliden fra foreningen ved at tro på mig som båltaler. Da jeg blev spurgt, var tanken ellers først at sige nej, men ombestemte mig hurtigt. Jeg syntes det ville være for tarveligt at sige nej, jeg kunne forstå at mange var blevet spurgt.

Traditionen tro, er der ingen Sct. Hans fest, uden en historie. Denne gang skal vi mange år tilbage.. Da den Julianske kalender blev indført i Rom I år 45 f. Kr. faldt midvinter (solen lavest på himlen) på den 25. december og midsommer (solen højest på himlen) den 24. juni. På de dage var der fester. Midvinterfesten blev i kristen tid gjort til fødselsdag for Jesus og midsommerfesten blev knyttet til Johannes Døber, det skulle være hans fødselsdag fordi der står i Det nye Testamente, at hans mor var i 6. måned, da Maria blev gravid. På trods af at den Julianske Kalender ikke passede helt til solåret og datoerne for solhverv derfor flyttede sig, så fastholdt man festdagene. Da begge datoer har med sol og varme at gøre, er dagene i de fleste kulturer, forbundet med ild. Romerne fejrede f.eks. fest for gudinden Fortuna, hun var gudinde for markeder og grønsager ved midsommer, og gentændte i den forbindelse den hellige ild i templerne.

Herhjemme blev vor gamle midvinterfest, julen flyttet da vi gik over til kristendommen og tilsvarende flyttede midsommerfesten til Sct. Hans på trods af at datoerne for solhverv fortsatte med at flytte. År 1100 var det f.eks. solhverv allerede 15. december og 15. juni. Da det var uholdbart at kalenderen flyttede sig gennemførte pave Gregor i 1582 en reform der flyttede datoen for solhverv til d. 21. dér havde den ligget da den kristne kalender var blevet samordnet med den romerske ved Nikæamødet I år 325. Den nye kalender passede bedre med solen og derfor er det stadig solhverv d. 21. (en gang imellem falder det på d. 20.)

Bål brændingen hænger sammen med en gammel folketro på, at det holder onde kræfter væk. Man troede at onde kræfter især var på spil på de særlige helligaftner. Ideen med at anbringe en heks på bålet er ret ny, det begyndte man først på herhjemme i slutningen af 1800 tallet. Sct. Hansbålet har altså intet at gøre med middelalderens hekseafbrændinger. Helligkilderne skulle også være særlige kraftige denne aften. "At drikke kildevand er stadig noget mange tror, er særlig sundt. (Jeg ved ikke, om det i den forbindelse, er noget der skal tænkes på i aften, så vidt vides er der vist nok vand i baren, men om det er helligt, skal jeg være usagt) Nå for at vende tilbage, kunne man i 1850'erne, fra en lille bod bag ved Rundetårn, købe kildevand fra Hellig kors kilde, Roskilde ". Ofte samledes man dér til bålfest, mange af disse samlinger af folk lokkede handlende til og der opstod flere markeder omkring.

Ja, faktisk findes der en enkelt endnu, nemlig Dyrehavsbakken, som de fleste her nok kender til. Det ofte vilde liv omkring kildemarkederne prøvede kirken flere gange at få stoppet, men den hedenske lysfest overlever stadig. Her oven på en lang og gammel historie, er vi nu tilbage ved nutiden her på Lydum Stadion. Hvor er det dog dejlig at se det gamle stadion, klædt på til fest og farver, både til i aften, men ikke mindst til i morgen, hvor der skal spilles forskellige former for bold, drikkes kaffe, spises pølser,

samt ikke mindst, festen i morgen aften. Men det er jo også efterhånden mange år siden det første sportsarrangement løb af stablen her på banen, hvor mange år, tør jeg ikke sige, måske er der en til stede, der ved det. Det der ligner nutid såvel som datid, er det kæmpe arbejde, der ligger forud, for sådanne 2 dage. Men er noget der kendetegner Lydum, så er det evnen til at få noget op at stå, lige meget hvilken forening vi tager, alle er villige til at tage fat. Det er også hvad man hører i de andre sogne, i Lydum er de ikke bange for at springe ud i noget nyt.

Mens vi nu alle står, og venter spændt på at få bålet tændt, og senere synge den kendte vise af Holger Drachmann (midsommervisen), kan jeg ikke lade vær med at tænke på én ting i visen. Der står, og jeg citere : "hver by har sin heks og hver sogn sine trolde". Kan man så sætte det i forbindelse med noget i vores lille sogn, umiddelbart nej,,,, og dog, måske ikke det med heksen, men vi har vores trolde, som for det meste optræder om søndagen. Ved at vi nu om lidt, ser at der er ild i heksen, er man nogenlunde sikker på, i hvert fald hvis man skal tro de mange sagn, at hun er på vej til Bloksbjerg i Harzen, eller hvor man nu forestiller sig hun er på vej hen, men vi har stadig vores trolde her i Lydum.

Tak og fortsat god aften:

Henrik Rasmussen.